

РОЗДІЛ XII. ВІДГУКИ ТА РЕЦЕНЗІЇ

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.04.74>

АКТУАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРЕДМЕТА ВІДАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Ковальчук С.О.,

*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Івано-Франківського юридичного інституту
Національного університету «Одеська юридична академія»
orcid.org/0000-0001-6285-099X*

Рецензована монографія Марини Сергіївни Городецької виконана на актуальну тему «Предмет відання у кримінальному процесі»¹ та є новим науковим дослідженням для вітчизняної науки кримінального процесу, оскільки до цього часу вчені не зверталися до комплексного та всебічного дослідження зазначеної проблематики. Авторка використала комплексний підхід до опрацювання кримінального процесуального предмету відання, зокрема нею досліджено як його сутність (стор. 14–196) та структурну будову (стор. 270–344), так і співвідношення предмету відання з іншими категоріями кримінальної процесуальної компетенції (стор. 197–269), а також співвідношення предметів відання органів, що здійснюють кримінальне провадження (стор. 348–437).

Проведений авторкою критичний аналіз теоретичних та законодавчих джерел, які стосуються теми дослідження, свідчить про аргументованість і достовірність сформульованих наукових результатів, висновків та пропозицій щодо предмету відання у кримінальному процесі.

Акцентуючи увагу на позитивних сторонах монографічного дослідження, потрібно зауважити, що авторка належну увагу присвятила дослідженню сутності предмету відання у кримінальному процесі, розкривши ґенезу наукових поглядів щодо вказаного предмету відання, його поняття і значення, функціонального призначення, меж та обсягу (стор. 14–196).

Необхідно відзначити авторський підхід стосовно виокремлення генерального, функціонального та суб'єктного предметів відання та надання власної змістовної характеристики (стор. 194).

У монографічному дослідженні слушно вказується, що суб'єкти кримінального провадження під час правозастосування впливають на реалізацію матеріальних та кримінальних процесуальних прав учасників кримінального провадження,

які, власне, й становлять внутрішній зміст предмету відання суб'єктів кримінального процесу (стор. 55).

Новим для теорії кримінального процесу є положення авторки про те, що предмет відання відповідає частині предмету регулювання кримінального процесуального права – сфері правозастосовного (правоохоронного) кримінального процесуального регулювання, де суб'єктами регулювання виступають суб'єкти кримінального процесу (стор. 37).

На позитивну оцінку заслуговує висновок М.С. Городецької про те, що окремими критеріями законності суду є: 1) правові підстави самого існування суду; 2) правові підстави створення складу суду в кожному провадженні; 3) дотримання судом встановленої юрисдикції та інших вимог закону (стор. 92–93).

Авторка слушно наголошує, що з огляду на забезпечення доступу до правосуддя формування предмету відання має відбуватися з урахуванням визначених правил: 1) простота визначення предмету відання певного суб'єкта кримінального провадження; 2) територіальна наближеність до учасників провадження; 3) суб'єкт, який є компетентним (спеціалізованим) щодо змістовного наповнення предмету відання. Компетентність суб'єкта має бути функціональною – за виконаною функцією; та правовою – за особливістю провадження, тяжкістю кримінального правопорушення, правовою спеціалізацією, територіальністю (стор. 103–104).

З позитивного боку потрібно також оцінити висновок авторки про те, що різноманітність суб'єктів у межах функціонального предмету відання пов'язана з їх процесуальною організацією. Процесуальна організація суб'єктів у межах функціонального предмету відання пов'язана із перебігом кримінального провадження в часі, такі межі

¹ Городецька М.С. Предмет відання у кримінальному процесі: монографія / Марина Сергіївна Городецька. – Київ: ВД «Дакор», 2022. – 482 с.

розподілу є темпоральними. За темпоральними межами розподілено предмети відання суб'єктів, які виконують одну й ту саму кримінальну процесуальну функцію, в чому полягає процесуальна організація їх діяльності (стор. 114, 121).

Практично корисним є наведене авторкою положення про те, що за відсутності у кримінальному провадженні відповідної процедури забезпечення прав та свобод особи може відбуватися у межах цивільного або адміністративного провадження. Але у разі залучення вирішення вказаних питань до сфери кримінального процесу (у разі їх «приєднання» до кримінального процесуального предмету відання) не може йти мова про реалізацію прав особи у межах проваджень в інших юрисдикціях. Тільки після того, як цивільне, адміністративне або інше право особи залишилось нереалізованим під час кримінально-правової процедури, можна надати можливість відстояти свої права особі у процесі із застосуванням нижчих стандартів (стор. 160).

Проте, як і в будь-якому науковому дослідженні такого рівня, у монографії містяться певні дискусійні твердження, а щодо деяких положень можливо висловити певні зауваження та пропозиції.

По-перше, підлягає уточненню висновок авторки щодо доцільності встановлення правила для визначення предмета відання слідчого судді за територіальними межами: юрисдикція місця порушення права особи (стор. 444), оскільки тер-

мінологічно більш коректно вести мову про юрисдикцію суду, в межах якої вчинено таке порушення. Окрім того, наведений висновок, на думку рецензента, доречно узгодити з вимогами статті 206 КПК України, з урахуванням частини 1 якої предмет відання слідчого судді за територіальними межами визначається відповідно до територіальної юрисдикції суду, в межах якої знаходиться особа, котра тримається під вартою.

По-друге, авторкою у тексті монографії неодноразово використовується термін «судові органи». Водночас законодавець у нормах Конституції України, КПК України, Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та низки інших законів оперує терміном «суди», у зв'язку з чим, на думку рецензента, використання терміну «судові органи» вбачається некоректним.

Разом з тим, наведені зауваження мають, на глибоке переконання рецензента, характер побажань щодо подальших наукових дослідженнях авторки.

Викладене свідчить, що монографія Марини Сергіївни Городецької «Предмет відання у кримінальному процесі» виконана на актуальну тему, є комплексним, завершеним і фундаментальним науковим дослідженням і володіє науковою та практичною цінністю. Високий науковий рівень монографії, її оригінальність і ґрунтовність, теоретичне та практичне значення дозволяють зробити висновок, що рецензоване дослідження є істотним внеском у доктрину кримінального процесу.